

УНИВЕРЗИТЕТ У НОВОМ САДУ

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ
ИНДИВИДУАЛНИ И ОРГАНИЗАЦИОНИ КОРЕЛАТИ КВАЛИТЕТА ОДНОСА ЛИДЕРА
И СЛЕДБЕНИКА (LMX ТЕОРИЈА) У ТУРИСТИЧКОМ И ЈАВНОМ СЕКТОРУ
Мр Татјане Ванић

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
<p>1. Датум и орган који је именовао комисију</p> <p style="padding-left: 40px;">Сенат Универзитета у Новом Саду на седници одржаној 12.7.2016. године</p>
<p>2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:</p> <p>1. Академик Олга Хацић, редовни професор Природно-математичког факултета у Новом Саду, 1981. године изабрана за редовног професора из области Анализа и теорија вероватноће, 2008 изабрана за редовног професор из области туризма., председник Комисије.</p> <p>2. Др Лепосава Грубић Нешић, редовни професор Факултета техничких наука у Новом Саду, изабрана 2014. године, производни ситеми, организација и менаџмент, ментор</p> <p>3. Др Данијела Лалић, ванредни професор Факултета техничких наука у Новом Саду, производни ситеми, организација и менаџмент, 21.10.2015, члан Комисије</p> <p>4. Др Игор Стаменковић, доцент Природно-математичког факултетау Новом Саду, изабран 2015. године, члан Комисије</p>
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
<p>1. Име, име једног родитеља, презиме:</p> <p style="padding-left: 40px;">Татјана Драгугин Ванић</p>
<p>2. Датум рођења, општина, држава:</p> <p style="padding-left: 40px;">15.11.1970, Нови Сад, Србија</p>
<p>3. Назив факултета и стечени стручни назив</p> <p style="padding-left: 40px;">Природно-математички факултет у Новом Саду, дипломирани географ-туризмолог</p>
<p>4. Година уписа на докторске студије и назив студијског програма докторских студија</p>

5. Назив факултета, назив магистарске тезе, научна област и датум одбране:

Универзитет Сингидунум у Београду, Факултет за туристички и хотелијерски менаџмент, 2014. године

Магистарска теза:

Могућност уласка иностраног хотелског оператора на туристичко тржиште

Научна област којој припада магистарска теза: економија туризма

6. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука:

магистар економских наука

III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

ИНДИВИДУАЛНИ И ОРГАНИЗАЦИОНИ КОРЕЛАТИ КВАЛИТЕТА ОДНОСА ЛИДЕРА И СЛЕДБЕНИКА (LMX ТЕОРИЈА) У ТУРИСТИЧКОМ И ЈАВНОМ СЕКТОРУ

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Докторска дисертација је написана на 146 страна, има два поглавља, 193 библиографске јединице и 80 табела.

Докторска дисертација се састоји из две веће целине – из теоријског и истраживачког дела.

Теоријски део презентује досадашња теоријска сазнања о проблему истраживања и чине га седам поглавља. У првом и другом поглављу дате су основне карактеристике туристичког и јавног сектора и истакнуте разлике између ова два сектора у односу на проблематику лидерства. У туристичком сектору најчешћи облик организације је тимски рад са лидером тима, уз високи степен флексибилности при доношењу одлука. У јавном сектору је знатно смањен простор за флексибилан приступ процесу доношења одлука, јер држава у складу са својим актима у знатној мери утиче на овај процес. Већ на основу горе наведених специфичности изабраних сервисних сектора, јасно је да ће и улога лидера у значајној мери да се разликује у овим секторима. Треће поглавље садржи основне карактеристике теорије лидерства-теорија размене између лидера и следбеника-такозвана LMX теорија, карактеристике „in група“ и „out група“ следбеника односно оних запослених који имају добро развијен однос са лидером и оних који то немају, и антецеденте и консеквенте LMX односа. Имајући у виду значај који се у теорији организационог понашања придаје проблематици задовољства послом кандидат је изнео најновије резултате везане за ову проблематику, као и за однос лидерства и задовољства послом. Следеће поглавље се односи на основне аспекте теорије личности при чему су приказане димензије личности према теорији великих пет. Модели организационе посвећености су предмет следећег поглавља, при чему је посебна пажња указана тродимензионалном моделу организационе посвећености, а у последњем поглављу теоријског дела је анализиран тродимензионални модел организационе правде као и веза са намером напуштања

посла.

У истраживачком делу у поглављу методологија истраживања изнет је проблем и циљеви истраживања, као и инструменти који су коришћени у раду. Постављене су следеће истраживачке хипотезе:

X1- Постоји сигнификантна корелација између нивоа LMX односа и димензија задовољства послом, организационе посвећености и организационе правде у туристичком и јавном сектору.

X1a- Постоји статистички значајна корелација између нивоа LMX односа и димензија личности у туристичком и јавном сектору.

X16- Ниво LMX односа је негативно и сигнификантно корелиран са намером промене посла у туристичком и јавном сектору.

X2- Димензије задовољства послом су сигнификантни предиктори нивоа LMX односа у туристичком и јавном сектору.

X3- Димензије личности према полној структури су сигнификантни предиктори нивоа LMX у туристичком и јавном сектору.

X4- Димензије организационе посвећености су сигнификантни предиктори нивоа LMX односа у туристичком сектору и јавном сектору

X5- Димензије организационе правде су сигнификантни предиктори нивоа LMX односа у туристичком и јавном сектору.

X6- Конструкт намера промене посла негативно и сигнификантно је корелиран са нивоом LMX односа у туристичком сектору и јавном сектору.

Испитани су регресиони модели у којима је критеријумска варијабла ниво LMX односа а предиктори димензије личности, димензије задовољства послом, димензије организационе посвећености и димензије организационе правде. На крају је дата дискусија добијених статистичких резултата као и завршно разматрање у којем је указано и на практичну вредност добијених резултата.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

У теоријском делу тезе, кандидаткиња је демонстрирала добро познавање савремене литературе везане за теорију LMX односа, теорију личности и задовољства послом, као и организациону посвећеност и организациону правду. У истраживачком делу, кандидаткиња је демонстрирала способност одабира теоријски важног проблема као што су индивидуални и организациони корелати односа размене између лидера у следбеника чије решење има директне реперкусије и на праксу лидерства из области туристичког и јавног сектора, као и вештину избора истраживачких задатака који доприносе одговорима на питања која проистичу из основног проблема. У обради података коришћене су адекватне статистичке методе које се очекују у радовима овог типа, а поред дескриптивне статистике, коришћена је и регресиона анализа у циљу испитивања нивоа

предиктивности индивидуалних и организационих конструкта у односу на ниво размене између лидера и следбеника. У дискусији добијених резултата кандидаткиња је демонстрирала способност праћења основне теоријске линије истраживања и способност довођења у везу добијених резултата са теоријом и претходним истраживањима. Комисија процењује да су сви делови дисертације у складу с нацртом и методолошким правилима и да су циљеви истраживања, као и његови резултати представљени на задовољавајући начин и по угледу на савремена истраживања овог типа.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ.

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Истраживање је показало да постоје значајани индивидуални и организациони корелати квалитета између лидера и следбеника у туристичком и јавном сектору. Сви аспекти задовољства послом су сигнификантно позитивно повезани са нивоом LMX у оба услужна сектора. С обзиром да туристички сектор оперише по законима тржишта, предиктор квалитета размене између надређених и запослених су димензије посла промоција, однос са надређеним и са колегама у организацији у којој раде. За разлику од туристичког, у јавном сектору значајан показатељ квалитета нивоа LMX има однос са надређеним, што потврђују услови у којима јавни сектор данас функционише.

Корелат квалитета односа са руководиоцем јесте и емотивна приврженост према организацији, а у случају јавног сектора, запослени су показали да је предиктор квалитета тих односа и доследна приврженост (јер имају многе предности у односу на друге организације).

Перцепцију правичности запослени у туризму виде разменом-комуникацијом, првенствено са надређеним, али и са сарадницима. У јавном сектору, показатељ нивоа размене између руководиоца и запослених јесу све три димензије организационе правде, дистрибутивна, процедуралан и интеракцијска правда.

Негативану повезаност између димензија личности и нивоа LMX има „неуротицизам“, који у знатној мери утиче на однос са предпостављеним у јавном сектору. Црте личности, као што су „савесност“ и „отвореност за идеје“ имају важан допринос квалитету односа са руководиоцем (менаџером) у туристичком сектору. Као последица слабијег квалитета односа са руководиоцем, код једног дела испитаних истакнуто је да размишљају о промени посла. Намера промене посла је негативно повезана са LMX односом у оба сектора. Године живота немају утицај на квалитет размене са надређеним у овим сервисним секторима, што је и у сагласности са другим студијама.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Експлицитно навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

Анализе за обраду података су одабране и спроведене на адекватан начин. Резултати су систематски и прегледно представљени табеларно. Добијени резултати су адекватан начин тумачени и дискутовани у односу на одговарајућа научна сазнања и актуелна становишта у области предмета истраживања. На основу резултата изведени су закључци који дају одговоре на постављене циљеве истраживања.

IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

1. Дисертација је написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме

2.	Дисертација садржи све битне елементе
3.	Дисертација је оригиналан допринос науци зато што представља емпиријски приступ проблему корелата односа лидера и следбеника, а добијени резултати истраживања ове докторске дисертације имају важне теоријске и практичне импликације. Теоријске импликације се огледају у откривању доприноса индивидуалних и организационих конструкта квалитету односа лидер и следбеник, а практичан значај се огледа у таквој политици људских ресурса коју ће карактерисати висок ниво задовољства послом, организационе правде и високог нивоа односа између лидера и следбеника.
4.	Дисертација нема недостатака.
X ПРЕДЛОГ:	
На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:	
Да се докторска дисертација Мр Татјане Ванић под називом Индивидуални и организациони корелати квалитета односа лидера и следбеника (LMX теорија) прихвати, а кандидату одобри одбрана.	

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

Академик Олга Хацић, редовни професор
Природно-математичког факултета у Новом Саду, председник Комисије

Др Лепосава Грубић Нешић, редовни професор
Факултета техничких наука у Новом Саду, ментор

Др Данијела Лалић, ванредни професор
Факултета техничких наука у Новом Саду, члан Комисије

Др Игор Стаменковић, доцент
Природно-математичког факултета у Новом Саду, члан Комисије